

קשיים במעבר מביה"ס היסודי לחטיבת הביניים

מאת: גדי רוזן, מאמן משפחתי, זוגי ואישי

איך יהיה לי בשנה הבאה? האם יהיו לי שם חברים? שמעתי שלומדים שם קשים! האם אצליח בלימודים? הילד שלנו מוכן להתמודד ולהצליח בחטיבה? האם הוא לא צעיר מידי? האם הוא יצליח לרכוש שם חברים חדשים?

שאלות, חששות ופחדים כאלה ואחרים עולים בראשם של תלמידים והורים רבים במהלך חופשת הקיץ לקראת המעבר של הילדים מביה"ס היסודי לחטיבה.

כולם מתרגשים לקראת השינוי, אך ישנם כאלה הרגועים ובטוחים בעצמם ובילדיהם ומצפים למעבר, בעוד שבלב רבים אחרים מקנן חשש לקראת המעבר והשינוי. יתכן שמדובר בילדים שמתקשים להסתגל לכל שינויים ולא בטוחים ביכולתם להתמודד בהצלחה עם כשינויי הזה. זה עשוי לנבוע מחוויות העבר קשיי הכניסה וההסתגלות של הילד בילדות למסגרות חינוך שונות: גנים וביה"ס או מעבר דירה או מדינה. יתכן שזה נובע מתחושת חוסר ביטחון עצמי של הילד או ההורה.

מדוע אנו חוששים?

הקושי של ההורים עשוי לנבוע מכך שהם רואים בילד שלהם הנמצא בתחילת שלב ההתבגרות בחייו, ילד קטן חלש שעדיין חסר את הכוחות והיכולות להתמודד בהצלחה עם הקשיים השונים הצפויים לו וכידוע ילדים שמרגישים את הפחדים של הוריהם ופעמים רבות מאמצים אותם ומאמנים בכך בעצמם. החשש מהמעבר עשוי להיות קשור בניסיון לא מוצלח עם ילד מבוגר יותר שהתקשה בעבר להשתלב בביס החדש או זיכרונות ילדות כואבים של ההורה עצמו מהכניסה שלו כתלמיד לפני שנים רבות לחטיבה והחשש שהקושי יחזור על עצמו גם אצל הילד שלו.

המעבר מביס יסודי לחטיבה הוא שינוי והסתגלות להתחלה חדשה הן מבחינה חברתית והן מבחינת דרישות הלימודים הגבוהות מהתלמידים. חשוב לזכור שמעבר ושינוי זה נעשה בתקופה שהיא בהחלט לא פשוטה עבור הילד, שלב ההתבגרות בו הוא נדרש לגבש לעצמו זהות חדשה, בוגרת ושונה מבעבר, מה שמעלה שאלות ודילמות רבות בלב הילד לגבי הכוחות והיכולות שלו, מעמדו החברתי, השייכות שלו וערכו העצמי, מה שעשוי לייצר ספקות בלבול ופחד עמוקים ומאיימים.

בתקופה זו בה הילד שרוי פעמים רבות במצוקה רגשית מתחזק בו גם הצורך להתרחק מההורים מבחינה פסיכולוגית רגשית ותקשורתית, הילד ממדר את עצמו ומייצר אפיקי תקשורת אחרים עם חברים בני גילו ובוגרים אחרים מחוץ לבית (תהליך הספרייה).

חשוב להקשיב ולשוחח עם הילד!

לא תמיד ההורים מודעים למצוקה לקושי לפחדים ואף לחרדות המקננות בלב הילד כיון שהוא בוחר להסתיר ולא לשתף אותם ברגשותיו ובמחשבותיו (וישנם כאלה שבוחרים כן לשתף את ההורים) במרבית המקרים ניתן לחוש בקושי באמצעות הקשבה חדה ועמוקה ולא רק למילים של הילד אלא גם לשפת הגוף להתנהגות לסגנון ולטון הדיבור של הילד.

מומלץ לכל הורה לשוחח עם הילדים שלו (למצוא את הזמן המקום המתאים ובעיקר את האומץ והאמונה שאפשר לדבר עם ילדים גם עם מתבגרים) ולקיים שיחה פתוחה וכנה עם הילד. כדאי לשאול את הילד שאלות כמו: איך אתה מרגיש לקראת המעבר לחטיבה, עם אילו חברים תהיה בכיתה החדשה? מה מאתגר אותך בשינויי הזה? מהם הכוחות והיכולות שלך שבעזרתם אתה מאמין שתצליח ותשתלב היטב במקום החדש?

כדי להתכונן לקראת השינוי החברתי מומלץ לשאול את הילד שאלות כמו: "מה אתה יכול לעשות עוד בזמן בחופש הגדול כדי להקל על הכניסה ולמי תוכל לפנות בביה"ס אם תצטרך עזרה בכך?"

בשיחה כזו של שיתוף, חשוב להקשיב לילד, לא לשפוט או לבקר אותו, לא להעביר אילו את הפחדים והחששות של ההורה, אך גם לא לפתור לו את הבעיות שלו אלא לעשות יחד סיעור מוחות ולעזור לו למצוא פתרונות משל עצמו. לא להבטיח לילד דברים שאינם בידי של ההורה, אך לעזור לו לחזק את הביטחון העצמי שלו ואת האמון שלו בעצמו בהורה ובמערכת.

כדאי לדבר באופן חיובי ולהציג גישה חיובית ואוהדת כלפי ביה"ס החדש ורצוי גם להאמין בכך ולא הילד ירגיש את הזיוף וחוסר האוטנטיות.

גורם שמקל על ילדים בכניסה לחטיבה הוא נוכחות וקירבה לחברים מוכרים מהעבר. אמנם שכנראה שבהמשך הילד יכיר וירכוש חברים חדשים בכיתה החדשה, אך בשלב הראשון ילדים מוכרים יעזרו להחליש ולפוגג את תחושת הזרות והריחוק ויחזקו את תחושת הביטחון.

הכי חשוב זה שההורה יאמין בילד ותיווצר גישה אופטימית כלפי ההתחלה החדשה בלב ההורה שיקרין אותה בעיני הילד ויעזור לו לאמץ גישה דומה לעצמו.

הורים זכרו תפקידכם כהורים הוא לא לסגל את המציאות אל הילד שלכם אלא לסגל את הילד אל המציאות שבה הוא חיי ופועל! אין כמו התמודדות עם שינויים והתחלות חדשות כדי להתאמן וללמוד להצליח בכך.

מתן עזרה מקצועית לילד לקראת המעבר

כשהורה מתקשה או שלא מצליח לדבר עם הילד שלו על הדברים והוא סבור שיש מקום לעשות מעשה כדי לחזק בילד את הביטחון עצמי והדימוי העצמי שלו, אני ממליץ לחבר את הילד למאמן מתבגרים, לתהליך קצר של חיזוק ושדרוג מיומנויות חברתיות שונות. מאמן מתבגרים הינו אדם בוגר, שקול ומיומן, שאינו עוסק בעבר אלא בהווה ובעתיד, אדם שלמד והתמחה ומיומן בפיתוח מיומנויות וקשרים חברתיים, בשיפור דפוסי תקשורת ובעיקר בעבודה לחיזוק תחושת הערך והביטחון העצמי של הילד, כל זאת כדי שיתחזק, יבטח ויאמין בעצמו וביכולותיו, ויכנס בכוחות מחוזקים לביה"ס החדש.

אני מאחל לילדים ולהורים כניסה מוצלחת ונעימה לחטיבה ושנת לימודים מוצלחת ומעצימה!

גדי רוזן